

Eksamensopgave i Medieanalyse II og Mediehistorie

Aalborg Universitet, Dansk 2. semester

Mathias Schrøder

Storslået historiefortælling i den bedste sendetid

”Dette er historien om Danmark. Historien om hvordan et land blev til et land og et folk til et folk.” Sådan lyder de første ord i den intro, som optræder i starten af hvert afsnit i DR1’s dokumentarserie *Historien om Danmark* med skuespiller Lars Mikkelsen som værten, der faciliterer historiefortællingen. Serien kan med rette karakteriseres som en succesfuld lancering, og jævnfør DR’s egen hjemmeside så 1.244.000 danskere med, da første afsnit rullede over skærmen søndag den 2. april 2017 (DR 2017). Den behandlede temaverdenen må siges at være af stor offentlig interesse, hvilket tydeligt ses i det høje seertal. Serien har fået stor ros fra flere leder og kanter, og for eksempel kaldte tidligere chefredaktør hos Politiken og historiker, Bo Lidegaard, det første afsnit for ”storslået historiefortælling i den bedste sendetid” (Politiken 2017).

Denne storslåede historiefortælling i bedste sendetid er et led i en større kampagne på tværs af forskellige medieplatforme og kulturelle institutioner, som blandt andet omfatter DR, Nationalmuseet og Slots- og Kulturstyrelsen. Af sidstnævntes hjemmeside fremgår det, at målet med projektet er

at styrke og nuancere historiebevidstheden samt den historiske interesse hos alle danskere, uanset alder, køn og postnummer. Ambitionen er, at alle borgere over seks år ser, hører eller oplever Danmarks historie i løbet af 2017. Derfor har sekretariat for Historier om Danmark indgået en række partnerskaber med kulturinstitutioner, som formidler en mangfoldig danmarkshistorie for forskellige målgrupper i hele landet. (SLKS 2017)

DR’s bidrag til denne kollektive formidling er altså i særdeleshed serien *Historien om Danmark*, men det er ikke første gang, at dokumentarserier om nationens tilblivelse og historie ruller over tv-skærmene herhjemme. Siden fjernsynets begyndelse i Danmark tilbage i 1951 har dokumentarismen som tv-genre generelt fyldt meget i det samlede programudbud, hvilket allerede i året 1951 kom til udtryk ved hele 26,3 % af samtlige udsendelser (Hjarvard et al. 2005: 31). Dog skal man have in mente, at antallet af både licensbetalere og udbuddet af programmer på dette tidspunkt var minimalt sammenlignet med den efterfølgende tid, hvor antallet af de ugentlige udsendelsestimer indtil 1964 skulle vise sig at vokse med mere end 900 % (Bondebjerg 2008: 150). Dog udgjorde

dokumentarprogrammer stadig 15 % af udbuddet i 1964, hvilket til sammenligning for eksempel er næsten dobbelt så meget som sportsprogrammer, der på tidspunktet udgjorde 7,9 % (Hjarvard et al. 2005: 32).

Professor emeritus ved Institut for Medier, Erkendelse og Formidling på Københavns Universitet, Ib Bondebjerg, skriver i sin bog *Virkelighedens fortællinger. Den danske TV-dokumentarismes historie* om den historiske dokumentar, at den efter 1964 oplevede et endnu stærkere gennembrud. I et forsøg på at forklare årsagen hertil skriver han, at den formentligt findes i

de voldsomme social- og kulturhistoriske forandringer, som danskerne har oplevet i perioden siden 1950. Når en livsform brydes op, åbner den for et behov for at forstå dens rødder og baggrund: moderniteten skaber et selvrefleksivt behov for at forstå ens historiske baggrund og den umiddelbare fortid og samtid. (Bondebjerg 2008: 289)

I forlængelse heraf nævner han, at den historiske fascination også slog igennem i fiktionens verden, hvilket blandt andet kom til udtryk ved den ultimative danske seersucces *Matador* (1979-1981). Han skriver herom, at det var den ”populære historie om de mekanismer, som skabte det moderne Danmark”, der kendetegnede og konstituerede denne serie som et folkeeje (ibid.).

Bondebjerg redegør i sin bog for flere forskellige eksempler på dokumentarserier, der har behandlet danmarkshistorien, og han laver blandt andet et nedslag i årene 1982-1983, hvor den ”første komplette, kronologiske danmarkshistorie-serie”, *Danmarks historie* på 12 afsnit, blev vist i fjernsynet (ibid.: 290). Han kalder også serien for den første moderne danske tv-dokumentar om historien og lægger vægt på, at fortælleren Erik Kjersgaard inspireret af *Alistair Cooke's America* heri formidler på en måde, der er karakteriseret ved, at han

dels bruger mediets billedmæssige muligheder og en dramaturgisk opbygget fortælling, der ikke er bange for at inddrage de farverige og personlige synsvinkler og kommentarer. Der er med andre ord tale om en kombination af

videnskabelig eller i hvert fald faglig indsigt og en overbevisende, journalistisk formidling. (ibid.)

Videre beskriver Bondebjerg også, hvordan Erik Kjersgaard lige som forbilledet Alistair Cooke i programmerne er

markant til stede, ikke bare som fortælleren på lydsiden, men også i billedet, hvor han går rundt på alle de historiske steder og bygninger, mens han fortæller og viser frem. Den mere akademiske og strukturelle tilgang til historien [...] er her nedtonet til fordel for en meget mere konkret og person- og begivenhedsorienteret historiefortælling. (ibid.)

Den moderne tv-dokumentar om historien er altså ifølge Bondebjerg præget af en stadig vedholdende historisk og faglig troværdighed, der dog søges formidlet på en mere spændende og fængende facon inspireret af dramaturgien. Derfor kan man til tider argumentere for, at elementer fra den dramatiserede dokumentargenre bliver inkluderet i formidlingen af de historiske forhold, hvorfor der er tale om en form for hybridisering. Vi har dog i disse tilfælde stadig at gøre med den klassiske autoritative dokumentargenre præget af epistemisk autoritet, der didaktisk oplysende søger at fastlægge en klart defineret sandhed i dette henseende i forhold til danmarkshistorien.

Sådan forholder det sig også i *Historien om Danmark*. Selvom de grundlæggende dokumentargenrer i deres definition er tydeligt afgrænset i forhold til hinanden, foregår der til tider overlap herimellem, hvilket jeg vil illustrere i min analyse af serien. Denne er dog lige som *Alistair Cooke's America* og *Danmarks historie* en autoritativ dokumentar, hvilket jeg vil påvise i bestemmelsen af seriens forskellige dokumentariske dimensioner.

Men hvis vi accepterer Bondebjergs ræsonnement om, at interessen for programmer, der har med danmarkshistorien at gøre, stiger i takt med, at en livsform brydes op som følge af social- og kulturhistoriske forandringer og dermed åbner for behovet for at forstå dens rødder og baggrund, må vi også spørge os selv, hvordan dette ræsonnement gør sig gældende i forhold til interessen for *Historien om Danmark*. Det virker næsten retorisk at spørge, om der i dag foregår social- og kulturhistoriske forandringer. I hvert

fald påvirkes vi i sådan en grad, at vi må ty til vores historie for at bestemme vores nationale identitet. ”Danskhed” er et begreb, som i flere år har fyldt enormt meget i den kollektive debat og endda i så stort et omfang, at Dansk Sprognævn har kåret ”danskhed” som årets ord i 2016 (Dansk Sprognævn 2017: 6).

I samfundet kommer debatten om ”danskhed” til udtryk på mange forskellige måder. For eksempel stredes politikerne Martin Henriksen (DF) og Pernille Skipper (EL) for få måneder siden på landsdækkende tv om, hvorledes det var hensigtsmæssigt, at Folketinget havde vedtaget en udtalelse om, at det er bekymrende, at der ”nogle steder i Danmark er flere indvandrere eller efterkommere af indvandrere fra ikke-vestlige lande end danskere” (TV2 2017). Pernille Skipper udtalte blandt andet, at ”den dér opdeling i dem og os er ikke bare hamrende forkert, men også skadelig for vores integration.” Om man er enig eller ej med Skipper er for nærværende ikke det væsentlige, men eksemplet er blot ét af mange udtryk for debatten om danskhed og om forsøget på i et samfund præget af en ”dem og os”-diskussion at begribe, hvem vi egentligt er.

Så hvordan bidrager DR’s *Historien om Danmark* til denne debat om danskhed? Hvordan konstruerer serien et nationalt rum, som vi på trods af social- og kulturhistoriske forandringer kan forstå os selv og vores rødder igennem? Ud fra en genre-mæssig synsvinkel vil jeg analysere fjerde afsnit i serien¹ og i et mindre omfang også det første afsnit. Jeg vil yderligere belyse det forhold, at programmet som bekendt er en del af et tværmedielt initiativ, og hvilken effekt det har. Slutteligt vil jeg på baggrund af det analyserede vurdere DR’s interesse i historieformidlingen på tværs af forskellige platforme.

Historien om Danmark: Tidlig middelalder

”Året er 1131. En dreng er ved at blive født.” Med disse ord er afsnit fire af *Historien om Danmark* hermed indledt, og Lars Mikkelsen starter med at berette om Valdemar den Stores fødsel. Klippet starter med voice-over, hvor Mikkelsen som nævnt udtaler ovenstående, og samtidig ser vi ham bevæge sig rundt i den rekonstruerede scene, hvor Valdemars mor er ved at føde. Han kigger ind ad døren, hvor fødslen foregår, og derefter ud

---

¹ Jeg anvender den genreopdeling- og definition, som Ib Bondebjerg udlægger i sin bog *Virkelighedens fortællinger. Den danske TV-dokumentarismes historie* på side 112.

til seerne, og hans voice-over bliver nu erstattet af direkte tale, idet han henvendt til kameraet siger: ”Og det er ikke en hvilken som helst dreng. Det er Valdemar, danskernes fremtidige konge.” Der foregår altså en vekslen mellem voice-over og direkte tale, og Lars Mikkelsen indleder afsnittet med at konsolidere sig selv som en nærmest allestedsnærværende fortæller, som seeren både får at se og høre på forskellige måder. Denne tydeliggørelse af ham som fortællerstemmen er en klar indikation på, at vi har at gøre med en autoritativ dokumentar på linje med de tidligere nævnte dokumentarserier, og derfor placerer den sig mediehistorisk set på dette punkt i forlængelse af de førnævnte.

Og denne tendens fortsætter ind i afsnittet, i hvilket vi blandt andet får fortalt historien om bagholdsangrebet på Kongsgården i 1157, hvor der på tidspunktet var tre konger i riget. Lars Mikkelsen fortæller i voice-over, hvordan Svend havde inviteret Knud og Valdemar til et fredsgilde, og vi ser på den rekonstruerede billedside, hvordan folk ankommer til Kongsgården for at fejre fred og forsoning. Men efter den sidste gæst er gået ind i gildesalen, træder Mikkelsen på ny ind i billedet, hvor han stiller sig bag forhænget ind til salen for at forberede seeren på det, der skal til at ske:

”Om et øjeblik bliver vi vidner til en begivenhed, der giver en af de tre konger afgørende rygvind og indleder en helt ny æra, simpelthen. Og det er ikke bare det, der sker, men i høj grad også måden det sker på, der får betydning.”

Han er simpelthen forankret i billedet som mere end bare en flue på væggen, hvilket synliggøres i det forhold, at han træder ind i det lineære plot og viser en forudviden i forhold til det videre forløb. På dette punkt styrker dokumentaren forholdet mellem fortæller og det fortalte sammenlignet med for eksempel *Alistair Cooke's America*, hvor der ikke er foretaget en rekonstruktion af historien på denne måde, og slet ikke en hvor fortælleren rent faktisk bevæger sig rundt i den rekonstruerede scene med de historiske personer.

Men seeren bliver altså udstyret med en bestemt forventning og opmærksomhed til at forstå den kommende begivenhed i lyset af det, som Lars Mikkelsen fortæller der i Kongsgårdens entré. Imens han taler, hører man musik fra gildesalen spille, og denne lydside fortsætter, når der imellem Mikkelsens introduktion og den kommende hændelse

bliver klippet over til et interview med en af seriens eksperter, lektor i kirkehistorie Carsten Selch Jensen, der siger:

”Selvom man tænker, at de her stridende parter jo på en eller anden måde har delt landet imellem sig, [er] det også helt tydeligt, at de alle sammen har ambitioner om ikke bare at have en del af riget men at være kongen i hele riget.”

En ting er, at det er værd at notere sig, at der bliver gjort brug af et interview med en ekspert til at verificere historieformidlingen, hvilket er endnu et typisk karakteristika for den autoritative dokumentargenre. Serien benytter sig af specifikt udvalgte eksperter til hvert afsnit, og i afsnit fire er disse repræsenteret ved middelalderarkæolog Leif Plith Lauritsen, lektor i retshistorie Helle Vogt, professor i middelalderhistorie Kurt Villads Jensen og slutteligt lektor i kirkehistorie Carsten Selch Jensen. De bidrager alle til opsummeringen og konklusionen af historien.

Noget andet er, at imens Carsten Selch Jensen fortæller om de tre kongers personlige ambitioner, fortsætter musikken fra gildesalen som bekendt med at spille i baggrunden. I funktionen af at være en af eksperterne, der udlægger historien, behøver han som sådan ikke at være en *del af* den fortalte historie. Det får imidlertid alligevel den effekt, at han forekommer involveret i plottets opbygning, specielt fordi musikken fra gildesalen altså ligger som underlægning, imens han taler. Den bruges som virkemiddel til at skabe en bestemt stemning og en overordnet følelse af helhed.

En tredje nævneværdig faktor er, at underlægningsmusikken ændres, imens Carsten Selch Jensen fortæller. Musikken fra gildesalen bliver i stigende grad akkompagneret af en mere dystre, dramatisk suspense-præget musik, som leder seeren over i en ny voice-over af Lars Mikkelsen, der blot siger: ”Valdemar og Knud tror stadig, at de skåler på freden. Men Svend har andre planer.” Klippene i denne sekvens er kendetegnet ved at være mange, korte klip, hvoraf nogle af dem er i slowmotion og generelt har en billedkomposition med fokus på ansigter og blik (halvnær- og nærbilleder). Den dramatiske underlægningsmusik eskalerer i takt med situationen, men Valdemar overlever, og den dramatiske musik toner ud, idet han formår at flygte fra Kongsgården.

Hele formidlingen af historien om bagholdsangrebet på Kongsgården er en tydelig illustration af det, som Ib Bondebjerg kalder den ”moderne tv-dokumentar om historien”.

Her gør man som nævnt brug af mediets billedmæssige muligheder og en dramaturgisk opbygget fortælling, og Bondebjerg uddyber videre i forhold til dette aspekt, at man også ”effektivt lader de enkelte afsnit følge dramaturgiske konflikter med modsætninger” (Bondebjerg 2008: 291). Scenen fra Kongsgården kunne ligeså vel have været med i en historisk dramaserie, men i stedet bliver den brugt til at dokumentere magtkonflikten de tre konger imellem. Historien bliver altså i dette tilfælde ikke bare kommunikeret til vores forstand men på en måde også levendegjort for vores følelser og sanser. Det hele er dog stadig omfattet af en didaktisk diskurs, hvilken Bondebjerg beskriver som værende ”oplevelsespræget oplysning” (ibid.: 117).

Plantinga og de fire parametre

Bevæger vi os videre, kommer vi cirka en tredjedel inde i afsnit fire til fortællingen om de europæiske munke, der kom til landet. Om dem siger Lars Mikkelsen i voice-over:

”Med kirkens og kongens hjælp dukker der nu flere klostre op i Danmark. Og det skal vise sig at blive en fordel for bønderne. Fra hele Europa kommer der nu munke til Danmark for at bo og leve i de nye klostre, og med sig bringer de en masse ny viden, som bønderne kommer til at nyde godt af.”

Af ting, som bønderne kommer til at nyde godt af, får vi blandt andet fortalt, at det var munkene, der tog vandmøllen med sig, således at man nu slap for at skulle male kornet med håndkraft, som det ellers var blevet gjort i de foregående 5000 år. Måske allervigtigst nævner Mikkelsen, at nogle af de opførte klostre også kom til at fungere som landets første hospitaler, idet munkene medbragte den ”nyeste europæiske lægevidenskab” med sig, hvorfor bønderne her kunne søge ”livsvigtig hjælp”.

Baggrunden for, at jeg fremhæver DR’s formidling af munkenes indflydelse på nationens historie, skal findes i det, som professor i film og medier Carl Plantinga i sin bog *Rhetoric and Representation in Nonfiction Film* (1997) introducerer som de fire parametre: *selektion*, *organisering*, *vægtning* og *point of view*. Ib Bondebjerg forklarer om de fire parametre, at de bruges til at udtrykke den diskurs og form, som den dokumentaristiske genre har, og at dokumentarismen altså gennem disse parametre ”præsenterer sin

model af verden som en model, der hævder, at det, den viser, er faktisk, altså har fundet sted i den virkelige verden” (Bondebjerg 2008: 104). De fire parametre uddybes som følger:

- *Selektion*: kontrol af hvilken information, der videregives (omfang og art)
- *Organisering*: en form for diskursiv repræsentation, der skal korrespondere med den virkelighed, der skildres
- *Vægtning*: i fremstillingen af lægge vægt på visse ting mere end andre
- *Point of view*: enhver fremstilling er nødt til at vælge et eller flere perspektiver, som virkeligheden forstås igennem

Alle Plantingas fire parametre er relevante at forholde sig til i analysen af *Historien om Danmark*, og i flere af afsnittene er det muligt at spore et mønster i den fremstilling, som har at gøre med indvandring. I eksemplet med munkene, der rejste til Danmark fra andre lande, lægges der i fremstillingen vægt på de positive konsekvenser, som denne indvandring medførte for de danske bønder. Den diskursive repræsentation synes at harmonere med den virkelighed, der skildres, og der kan med rimelighed argumenteres for et *point of view*, der påstår, at udefrakommende har bidraget til Danmarks vækst og velfærd.

Det er et perspektiv, som også kommer til udtryk i den allerførste scene i første afsnit af serien, der handler om stenalderen. Her ser vi en fremmed mand, der forpustet og afkræftet kommer sejlene ind mod det kystland, som senere skal kaldes dansk². Her står der fire ”danskere” med deres våben og er på vagt over for den fremmede, klar til at slå ham ihjel i tilfælde af, at han ikke kommer med fred. Han kaster sig på knæ og holder en krukke op, som skal vise sig at indeholde kornsorter, der snart vil revolutionere ”Danmark”. Scenen med de fem implicerede fryser, og for første gang i serien træder Lars Mikkelsen ind i billedet og siger: ”Manden der er en af de allervigtigste personer i hele Danmarks historie. Med hans ankomst ændres alt. For alle kommende generationer. For os.”

---

² Der skulle gå flere tusind år, før man reelt set kaldte området for ”Danmark” og befolkningen for ”danskere”. Derfor bliver de nævnt i anførselstegn, når jeg skriver om stenalderen.

Hans historie bliver yderligere udpenslet to tredjedele inde i første afsnit, hvor han bliver kaldt ”stenalderens immigrant”. Hans færd mod ”Danmark” bliver præsenteret som farefuld, og jeg vil argumentere for, at DR i rekonstruktionen heraf tenderer mod den dramatiserede dokumentar, som jævnfør Ib Bondebjerg blandt andet er karakteriseret ved

brug af dramatisering, som ikke bare har karakter af rekonstruktion af noget faktisk hændt, men som har karakter af indgreb eller iscenesættelse af selve virkeligheden for at fremkalde nogle bestemte reaktioner. (Bondebjerg 2008: 120)

Jeg vil påstå, at scenen, hvor to jægere skyder pile efter den europæiske immigrant for at slå ham ihjel, netop er karakteriseret ved brugen af en dramatisering, som er mere end bare en rekonstruktion men er en reel iscenesættelse af virkeligheden. Vi aner ikke, om det er foregået, og det eneste belæg, som DR har for at lave denne iscenesættelse, består i en eksperts gisning om, at det måske kunne have foregået på denne måde.

Så hvis iscenesættelsen er gjort for ”at fremkalde nogle bestemte reaktioner”, er det retfærdigt at konkludere, at en oplagt reaktion herpå hos seeren kan være en følelse af empati over for immigranten, der har overlevet store farer for at komme til ”Danmark”. Efterfølgende ender vi igen hos de fire ”danskere”, som nu må tage en beslutning om, hvorvidt de vil jage ham væk lige som de foregående to jægere, eller om de vil åbne deres land op for ham. Denne scene tenderer også mod den dramatiserede dokumentar, da ingen ved, om der rent faktisk på denne måde stod fire ”danskere” på kysten og skulle beslutte, om de ville aflive en fremmed eller opleve noget nyt.

Og her giver det mening at minde os selv om Bondebjergs pointe om, at historiske tv-dokumentarer ofte nyder stor popularitet som følge af voldsomme social- og kulturhistoriske forandringer. I forhold til debatten om danskhed og om ”os og dem”-diskussionen giver *Historien om Danmark* et perspektiv, der blandt andet fortæller os, at vi er blevet, hvem vi er, fordi vi igennem tiderne har været gode til at åbne vores land op for udefrakommende og lade dem blive en del af ”danskheden”.

Det er altså dette *point of view*, som virkeligheden forstås igennem i forhold til spørgsmålet om immigration, og med scenen med de fire ”danskere” og den europæiske immigrant forekommer vi som nation at blive stillet det samme spørgsmål, som de fire

”danskere” måtte forholde sig til der på kysten. Der er tale om associativ modalitet, som er mere end blot dokumenterende og observerende, og ”som i stedet rummer en mere symbolsk og metaforisk billedbrug” (ibid.: 98). Brugen af den associative modalitet er berettiget i forhold til den dimension af den autoritative dokumentar, at effekten heraf er samfundsdebat og måske endda forandring.

Til trods for disse umiddelbare overlap mellem den autoritative og den dramatiserede dokumentargenre i de nævnte tilfælde, er det stadig jævnfør Plantingas definition på forholdet mellem fiktions- og nonfiktionsfilm muligt at retfærdiggøre DR’s fortælling af en faktabaseret historie fortalt med fiktive virkemidler:

Grænsen mellem fiktions- og nonfiktionsfilm ligger ikke i distinktionen mellem manipulation og efterligning af virkeligheden [...] men i det forhold, at nonfiktionsfilm præsenterer deres verden for modtageren hovedsagelig gennem en direkte påstand snarere end fiktivt. Denne distinktion [...] beror [...] på en slags social kontrakt, en implicit, udtalt aftale mellem tekstens producent og det diskursive fælleskab om at se filmen som nonfiktion. (Plantinga 1997: 40, oversat til dansk i Bondebjerg 2008: 102f)

Så hvis vi tager forbehold for det *point of view*, som præsenteres i dokumentaren, hvis direkte påstand er at formidle danmarkshistorien, kan vi som seere også acceptere (re)konstruktionen de steder, hvor den får karakter af at være et bevidst indgreb i virkeligheden. Med Plantingas distinktion er det altså muligt at opretholde den sociale kontrakt om, at vi har med en autoritativ dokumentar at gøre, der fungerer oplysende, men samtidig have in mente, at dokumentaren til tider i virkeligheden også fungerer *kritisk-undersøgende*. Om den kritisk-undersøgende dokumentar, som er en undergenre til den grundlæggende autoritative, skriver Ib Bondebjerg, at den er det sted, ”hvor dokumentarismen giver sig bidrag til, at journalistikken fungerer som systemets vagthund” (Bondebjerg 2008: 117), og at tonen ikke er neutralt oplysende men blandt andet *indgribende*.

Dette er en distinktion, som DR i afsnit fire selv gør opmærksom på, når vi cirka halvvejs inde i dokumentaren bliver præsenteret for det historiske kildemateriale, som giver os adgang til information om Valdemar den Store og hans gode ven, ærkebiskoppen Absalon. I beskrivelsen af Valdemars dødslejde, siger Lars Mikkelsen i voice-over:

”Ingen tvivl om at Valdemar og Absalon satte et voldsomt aftryk på Danmark. Men når alt kommer til alt, hvor meget ved vi så egentligt om, hvem de to var? Vores historie handler trods alt om to mænd, der levede for mere end 800 år siden, og vigtigst af alt: store dele af Valdemar og Absalons historie kender vi kun, fordi én mand skrev det hele ned. Saxo.”

De efterfølgende minutter bliver brugt på at vise, at *Saxos Danmarkshistorie* uden tvivl er en fantastisk fortælling, men at det giver mening at have en vis skepsis heroverfor, eftersom personen, der betalte Saxo for at skrive denne krønike, var Absalon. Det bliver af en af eksperterne beskrevet som et PR-initiativ for den kongelige familie. ”Foregik tingene, som Saxo har skrevet det? Sikkert ikke,” siger lektor i retshistorie Helle Vogt, som blandt andet bliver efterfulgt af Lars Mikkelsens voice-over, der fortæller, at nogle ting i Saxos fremstilling af Valdemar ikke stemmer overens med det billede, som historikerne i dag har af ham. Blandt andet spekulerer de i, at Svends blodige bagholdsangreb på Kongsgården ligeså vel kunne have været initieret af Valdemar selv.

Det er altså Plantingas teori om, at nonfiktion-værker præsenterer deres verden for modtageren hovedsageligt gennem en direkte påstand snarere end fiktivt, der retfærdiggør, at DR alligevel tidligere i afsnittet rekonstruerer episoden fra Kongsgården som påstået af Saxo. Men DR legitimerer også selv Saxo ved blandt andet at fastholde, at historikerne er enige om, at meget af det, som Saxo skriver, rent faktisk er sandt. Yderligere hævder en af de interviewede eksperter, at Saxo ikke kun skriver en historie, men at ”han skaber et folk”:

”Det at have sin egen historie er utroligt afgørende for oplevelsen af at være et folk. En eller anden form for et fællesskab. For det er først i det øjeblik, man får sat ord på og så at sige får skrevet den historie, at et folk vokser frem. Så Danmark bliver på en eller anden måde Danmark igennem de krøniker og fortællinger, som kirkens folk (inklusive Saxo, red.) sidder og skriver på det her tidspunkt.”

At have sin egen historie

Samtidig med at DR viser vigtigheden af Saxos arbejde, indikerer de i realiteten også, at deres er ligeså. Som nævnt i indledningen har DR i samarbejde med andre kulturinstitutioner søsat et projekt, der har som ambition, at alle borgere over seks år ser, hører eller oplever Danmarks historie i løbet af 2017. I debatten om ”danskhed” er *Historien om Danmark*'s perspektiv altså, at det først er i det øjeblik, man får sat ord på historien, at et folk vokser frem. Og at sætte ord på historien evner DR at gøre på mere end én måde. Dokumentarprogrammet er en del af en større tværmediel satsning, og særligt DR's Facebook-side *DR Historie* giver os et godt billede af den overordnede formidling af danmarkshistorien.

Denne er nemlig fyldt med forskellige opslag, der viser den mangfoldighed af måder, hvorpå man kan tilgå danmarkshistorien. Scroller man ned over siden, opdager man, at det dominerende hashtag er ”#endelahistorien”, og af opslag, hvortil dette hashtag er knyttet, kan eksempelvis nævnes følgende:

Opslaget er et link til en artikel på DR's hjemmeside om de to musikere, som også er dem, der leverer underlægningsmusikken i rekonstruktionen af episoden fra Kongsgården, hvor Svend begår bagholdsangreb på Knud og Valdemar. *Historien om Danmark* bliver altså i dette eksempel i endnu større grad gjort tilgængeligt for alle med internetadgang. Det er bemærkelsesværdigt, at tre forskellige medieplatforme spiller sammen på denne måde, hvor både tv-serien, Facebook-siden og dr.dk-artiklen er med til at konstituere det tværmedielle aspekt.

Andre interessante tværmedielle initiativer fra *DR Historie*-siden er opslagene med Sigurd Barretts ”Rod i Historien”-videoer, hvor han henvender sig i børnehøjde for at give dem historieundervisning. Og hvis det ikke er tilstrækkeligt, er der også opslag med henvisninger til DR Ramasjang, som blandt andet har lavet en quiz: ”Har dit barn styr på historien? Ellers kan I få det i det helt nye spil fra DR Ramasjang :D Prøv det på dr.dk/ramasjang.” Der er også opslag med rapperen Pede B, som laver sin ”skæve danmarkshistorie” i freestyle-rap i samarbejde med Nationalmuseet. Der laves henvisninger til DR Netradio, hvor man blandt andet i et opslag kan læse:

DR har også introduceret en Virtual Reality 360°-app, som der bliver lavet forskellige henvisninger til fra Facebook-siden. Om app'en skriver de blandt andet, at man kan ”oplevelse Den Sore Død i middelalderen, slavehandel i oplysningstiden eller terrormistanke i 1970'ernes koldkrigsperiode. #endelafhistorien” (DR Histories Facebook-side 2017). Konklusionen er, at DR's tværmedielle satsning altså frembringer rig mulighed for at blive #endelafhistorien, hvor der er udviklet tilbud, der passer til både unge og gamles præferencer.

I forlængelse heraf synes det oplagt at spørge sig selv, hvad DR's interesse i at formidle danmarkshistorien på tværs af platforme måtte være. Det er faktisk første gang siden Erik Kjersgaards *Danmarks historie* i 1982-1983, at DR giver et seriøst samlet bud på nationens historie. Deres kulturdirektør Tine Smedegaard Andersen udtalte i et interview til Politiken, at

”danmarkshistorien er et udtryk for, hvad vi som nation og folk har tilfælles. Derfor er det en særlig opgave for DR, og der er helt sikkert ikke andre, der laver det [...] Vi synes, at en ny generation af danskere skulle have mulighed for at møde deres egen historie formidlet på nye måder.” (Politiken 2017)

Målet er at formidle historien på nye måder, og hertil bruges derfor nye medier eller ny medieanvendelse. Som netop vist opstår der synergi imellem de forskellige medieplatforme, når DR blandt andet fra deres *DR Historie*-side på Facebook formår at understøtte selve tv-serien ved at skabe et indholdsfællesskab og lave henvisninger til andre medieplatforme, som både underbygger og nuancerer historieformidlingen.

Ib Bondebjerg konkluderer i sin over 500-sider lange bog om den danske tv-dokumentars historie, at det er tydeligt, at udviklingen efter 2000 på både DR og TV2 bunder i ”en omfattende krise for tv-dokumentarismen” (Bondebjerg 2008: 519). Videre konkluderer han, at den omfattende krise i stor grad kan tilskrives, at der foregår en øget konkurrence om seerne. Der opstår en ”voldsom centralisering og styring af programproduktionen efter bestemte modtagerparametre”, hvilket medfører en angst for at have for mange programmer på sendefloden, som rummer kontroversielle emner og politisk, social kritik (ibid.: 520).

Så hvordan kombinerer DR konkurrencen om seertal med ansvaret som public service-institution? I det førnævnte interview med DR’s kulturdirektør bliver hun netop spurgt ind til, om DR også bruger serien til at legitimere sig selv som ”en vigtig institution for nationen”, hvortil hun svarer:

Serien har til formål at fortælle danskerne en sammenhængende historie om Danmark og at give mennesker en forståelse af, at den verden og det samfund, vi lever i, står på skuldrene af andre. Det ligger i kernen af public service at give borgerne en baggrund for deres tilværelse i det demokratiske samfund, vi lever i – med særlig vægt på dansk sprog og kultur. Det er vores særlige opgave. (Politiken 2017)

Det er deres særlige opgave men uden tvivl også deres særlige privilegium, når man ser på seertallene for de første fem afsnit, der alle lå på over en million. DR’s moderne, tværmedielle historiefortælling har vist sig at være et dokumentarisk pletsud, og de har forsøgt at gøre ”#endelafhistorien” så lettilgængelig som overhovedet muligt. Danskerne har fået mulighed for at interagere *med* og *i* historieformidlingen, og når vi vælger at være med, cementerer vi også DR’s status og funktion som brugbar public service-organisation.

Litteraturliste

- Bondebjerg, Ib: *Virkelighedens fortællinger. Den danske tv-dokumentarismes historie*, 2008, Forlaget Samfundslitteratur
- Plantinga, Carl: *Rhetoric and Representation in Nonfiction Film*, 1997, Cambridge University Press
- Søndergaard, Henrik: "Tv som institution" i Hjarvard, Stig (red.): *Dansk tv's historie*, 2006, Forlaget Samfundslitteratur

Internetsider

- <http://dr.dk/nyheder/kultur/film/historien-om-danmark-vandt-seernes-gunst-sondag-aften>. Besøgt 28/05/2017
- *DR Histories* Facebook-side: opslag om den nye VR-app fra 30. april 2017. Besøgt 31/05/2017
- <http://nyheder.tv2.dk/politik/2017-02-11-hed-debat-om-danskhed-det-er-uforskammet>. Besøgt 28/05/2017
- <http://politiken.dk/kultur/medier/art5897663/Kun-DR-kan-lave-'Historien-om-Danmark'>. Besøgt 01/06/2017
- <http://politiken.dk/kultur/art5897375/Storslået-historiefortælling-i-den-bedstestendetid>. Besøgt 28/05/2017
- <http://slks.dk/museer/museumsvirksomhed/historier-om-danmark-2017/>. Besøgt 28/05/2017